

Bezint eer ge begint

Checklist Social Impact Bonds (SIB's)

Wat is een Social Impact Bond?

Een SIB is een resultaatgerichte financieringsmethode, bedoeld om maatschappelijke problemen aan te pakken. In een SIB maken overheid, private investeerders en dienstverleners afspraken over de te realiseren maatschappelijke opbrengst van de aanpak van een probleem en over de beloning bij succes. Als de beoogde resultaten zijn gerealiseerd, betaalt de overheid de investeerders terug, inclusief een eventueel vooraf afgesproken bonus.

Wanneer kan een SIB worden ingezet?

Een SIB is een interessant financieel instrument dat kan worden ingezet om verandering op gang te brengen. Het instrument lijkt het meest zinvol als het wordt ingezet voor nog niet bewezen interventies en rond thema's waarbij de maatschappelijke baten bij verschillende partijen vallen.

Ex ante assessment

Experimenten met SIB's blijven belangrijk. Echter, de keuze voor een SIB kan alleen genomen worden na een serieus ex ante assessment (oftewel onderzoek voorafgaand aan een beleidsbeslissing). In dit

onderzoek moeten de verwachte voor- en nadelen van een SIB van geval tot geval worden vastgesteld en alternatieven zorgvuldig worden meegewogen. Zoals het aansturen van de uitvoerende organisatie en onderliggende interventie via een klassiek aanbestedingstraject.

Checklist

Als de uitkomst van het ex ante assessment positief uitvalt voor een SIB, gebruik dan deze - vast niet volledige - checklist om na te gaan of aan de belangrijkste voorwaarden voor een SIB is voldaan. Stel bij ieder punt driemaal de vraag of de check echt zorgvuldig heeft plaatsgevonden.

Start

Foundation®

maakt er werk van

Checklist

Algemeen

Ten aanzien van het op te lossen maatschappelijk probleem

- Is het maatschappelijk probleem duidelijk en specifiek omschreven?
- Is de beschrijving van de doelgroep (profiel) exact geformuleerd? Zijn alle uitzonderingen en uitsluitingen bekeken?
- Staat de doelgroep wel echt centraal? Zijn hulpvraag en beoogd resultaat echt het uitgangspunt in de uitvoering? (Bijvoorbeeld: gaat het om uitstroom naar werk, of naar kwalitatief goed en passend werk?)
- Worden concrete doelstellingen op andere dan puur financiële resultaten in kaart gebracht en meetbaar gemaakt?
- Is beschikbaarheid van de doelgroep goed bekend? Zijn dit aannames, of is het echt onderzocht?

Ten aanzien van de samenwerking

- Is er een beschrijving van het project (inhoud, duur en kosten)?
- Is er een maatschappelijke businesscase opgesteld? Zijn de aannames voldoende onderbouwd?
- Is het duidelijk vanuit welke motivatie alle partijen deelnemen en is dit met elkaar gedeeld?
- Zijn alle stakeholders evenredig betrokken?
- Vindt de communicatie over de SIB gezamenlijk plaats met alle partijen, of ieder voor zich?
- Is het juridisch contract niet onnodig complex (dus werkbaar voor alle partijen), en biedt het voldoende mogelijkheden voor tussentijdse bijstelling?
- Zijn er afspraken gemaakt over (onafhankelijk) onderzoek/monitoring tijdens de uitvoering (zelfredzaamheid, werkzame bestanddelen, cliëntbetrokkenheid, enz.), ook over de interne doelstellingen?
- Is de fiscale afhandeling goed geregeld?
- Zijn alle betalingsverplichtingen en -handelingen goed afgesproken?
- Hoe worden geschillen opgelost?
- Is er bereidheid bij alle partijen om de kennis en ervaringen te delen? Ook eventuele tegenvallende resultaten? Zijn daar afspraken over?
- Zijn er voldoende medewerkers bekend met de SIB om vertrek/ziekte op te kunnen vangen?

Per stakeholder

Overheid

- Zijn de aannames over instroom en aantallen kandidaten voldoende onderzocht?
- Zijn de uitstroom-opties echt onderzocht of gebaseerd op aannames?
- Is de aanlooptijd (opstart werving deelnemers, interne bekendmaking, enz.) goed ingeschat?

- Wat is het beoogde resultaat (naast eventuele uitstroom; bijvoorbeeld: cultuuromslag intern, van output- naar outcome-denken, intern draagvlak creëren, enz.)? Is dat meetbaar gemaakt? Zijn er doelstellingen voor geformuleerd?
- Wat is het scenario voor het geval de verplichtingen (bv. aanleveren kandidaten) niet volledig nagekomen kunnen worden?
- Zijn er afspraken gemaakt met de uitkerende instantie over ofwel terugbetaling en/of rendement, ofwel over de langetermijnverplichting om de aanpak te verduurzamen?
- Is de SIB (en zijn de risico's) voldoende geborgd in de begroting van de overheid?
- Is er een groeistrategie voor de SIB in de toekomst? Of is het een eenmalige activiteit?

Dienstverlener

- Zijn er voldoende (werk)plekken beschikbaar?
- Is men aantoonbaar bekend met de doelgroep en de wensen/eisen van de doelgroep?
- Wat is het beoogde resultaat (naast eventuele uitstroom; bijvoorbeeld: financieringszekerheid, verminderde administratieve lasten, gegarandeerde instroom, overige effecten bij deelnemers, enz.)?
- Wat zijn de risico's als er niet geleverd kan worden zoals afgesproken?

Financier

- Wat is het beoogde resultaat (naast eventuele uitstroom; bijvoorbeeld: cultuuromslag intern, van output- naar outcome-denken, intern draagvlak creëren, imago, enz.)? Is dit meetbaar gemaakt? Zijn er doelstellingen voor geformuleerd?
- Is het trackrecord van de dienstverlener voldoende beoordeeld?
- Is de financiële positie van de dienstverlener voldoende onderzocht (due diligence)?
- Zijn de risico's en consequenties van het niet leveren van de resultaten (door andere stakeholders) voldoende geïnventariseerd? Zijn er voldoende (contractuele) afspraken gemaakt?
- Is men bereid ook daadwerkelijk de consequenties van het contract uit te voeren (zoals terugvordering)?
- Is er intern een groeistrategie (en zijn er afspraken) om het SIB-idee op te schalen?

Deze checklist is eerder gepubliceerd in het werkboekje Social Impact Bonds. Van fenomeen naar praktijk (december 2015). De lijst is aangevuld met een aantal nieuwe aandachtspunten uit een recente inventarisatie-ronde bij betrokkenen van vijf SIB's waarin Start Foundation investeert. De eerder opgetekende ervaringen zijn ook nog steeds relevant en in te zien via www.startfoundation.nl/nieuws/publicaties.